

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи
Кафедра загальної педагогіки та дошкільної освіти

СИЛАБУС
вибіркового освітнього компонента
ПРОФЕСІЙНА АДАПТАЦІЯ ВИХОВАТЕЛЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Підготовки бакалавра
спеціальності 012 Дошкільна освіта
освітньо-професійної програми Дошкільна освіта

Силабус освітнього компонента «Професійна адаптація вихователя закладу дошкільної освіти» підготовки бакалавра галузі знань 01 Освіта/ Педагогіка, спеціальності 012 Дошкільна освіта, за освітньо-професійною програмою Дошкільна освіта.

Розробник:

Смольок Світлана Володимирівна, доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти, кандидат педагогічних наук.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти

протокол № 2 від 14.09.2021 р.

Завідувач кафедри:

(Семенов О.С.)

I. Опис освітнього компонента

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Заочна форма навчання	01 Освіта / Педагогіка, 012 Дошкільна освіта, Дошкільна освіта, перший (бакалаврський)	Вибіркова
Кількість годин/кредитів <u>150/5</u>		Рік навчання 2
		Семестр – 4
ІНДЗ: нема		Лекції – 10 год.
		Практичні (семінарські) – 10 год.
		Самостійна робота – 112 год.
		Консультації – 18 год.
	Форма контролю: <u>залік</u>	
Мова навчання	Українська	

II. Інформація про викладача

Смолюк Світлана Володимирівна
Науковий ступінь – кандидат педагогічних наук
Вчене звання – доцент
Посада – доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти
Контактна інформація: +38050 7780755, Smoliuk.Svitlana@vnu.edu.ua
Комунікація зі студентами: корпоративною поштою, на заняттях згідно розкладу, за графіком консультацій
Дні занять: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація курсу.

Силабус освітнього компонента «Професійна адаптація вихователя закладу дошкільної освіти» є нормативним документом Волинського національного університету імені Лесі Українки, який розроблено кафедрою загальної педагогіки та дошкільної освіти на основі освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти відповідно до навчального плану для галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 012 Дошкільна освіта денної форми навчання. Силабус укладено з вимогами Європейської кредитно трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС).

Освітній компонент розкриває: суть «адаптації», як багатоаспектного процесу; розуміння і види професійної готовності молодого фахівця; основні форми і методи роботи з молодим вихователем у ЗДО; сутність синдрому «професійного вигорання» та його взаємозв'язок з професійним стресом; причини виникнення та шляхи розв'язання конфліктних відносин у педагогічному колективі закладу дошкільної освіти.

2. Пререквізити. Постреквізити.

Попередніми курсами на яких базується освітній компонент «Професійна адаптація вихователя закладу дошкільної освіти» є: педагогічна майстерність вихователя дітей раннього і дошкільного віку.

3. Мета і завдання освітнього компоненту.

Мета і завдання освітнього компонента є засвоєння здобувачами знань та практичних умінь ефективно взаємодіяти, як з вихованцями так і з їхніми батьками, колегами по роботі, адміністрацією; постійне підвищення професійного рівня, самовдосконалення, залучення до інноваційних технологій, самоосвіти, вміння приймати правильні та ефективні рішення в різних ситуаціях.

Освітній компонент спрямований на стимулювання творчої активності здобувачів; на формування умінь приймати оптимальне рішення шляхів розв'язання виробничих завдань, свідомо підготовка себе до нестандартних, екстремальних, особливих умов діяльності; на сприяння розвитку проблемно-пошукового мислення здобувачів; на формування у них професійно-педагогічних компетентностей, які сприятимуть подальшій педагогічній роботі.

4. Результати навчання (компетентності).

Відповідно до освітньо-професійної програми «Дошкільна освіта» у ході вивчення освітнього компонента «Професійна адаптація вихователя закладу дошкільної освіти» у здобувачів вищої освіти необхідно сформулювати загальні і фахові (спеціальні) компетентності, а саме:

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій і фахових методик дошкільної освіти та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

КЗ-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

КЗ-4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

КЗ-6. Здатність до міжособистісної взаємодії.

КЗ-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

КЗ-8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Фахові компетентності спеціальності (КС):

КС-1. Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації

КС-18. Здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками.

КС-19. Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами.

КС-20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

Програмні результати навчання (РН):

ПР-01. Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

ПР-02. Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.

ПР-03. Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами.

ПР-16. Проектувати педагогічні заходи із залученням фахівців суміжних галузей, батьків, громадських діячів та ін. для реалізації завдань всебічного розвитку дітей.

ПР-17. Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми дошкільного віку та особистісно- і соціально зорієнтоване спілкування з батьками.

ПР-20. Враховувати рівні розвитку дітей при виборі методик і технологій навчання і виховання, при визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні зони найближчого розвитку.

5. Структура освітнього компонента.

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю */Бали
Змістовий модуль 1. Процес адаптації вихователів до роботи в закладі дошкільної освіти як компонент їхнього професійного становлення.						
Тема 1. Адаптація як багатоаспектний процес.	14	2		11	1	
Тема 2. Професійна адаптація особистості.	15	2		11	2	
Тема 3. Професійна готовність молодого фахівця.	15	2		11	2	
Тема 4. Стрес і особистість фахівця.	14		2	11	1	УЮ; ДС; ІРС/8
Тема 5. Міжособистісні відносини у педагогічному колективі.	15		2	11	2	УЮ; ДС; ІРС/8
Разом за модулем 1	73	6	4	55	8	16
Змістовий модуль 2. Форми методичної роботи з молодими спеціалістами, що прискорюють процес адаптації до професійної діяльності						
Тема 6. Колективно-групові форми роботи з молодими фахівцями у ЗДО.	16	2		12	2	
Тема 7. Індивідуальні форми роботи з молодими фахівцями у ЗДО.	16	2		12	2	
Тема 8. Наставництво як процес формування особистості молодого вихователя.	15		2	11	2	УЮ; ДС; ІРС/8
Тема 9. Самоосвіта як одна з ефективних форм, що сприяє професійній адаптації вихователів.	15		2	11	2	УЮ; ДС; ІРС/8
Тема 10. Детермінанти професійного вигорання вихователів ЗДО.	15		2	11	2	УЮ; ДС; ІРС/8
Разом за модулем 2	77	4	6	57	10	24
Модульна контрольна робота						60
Всього годин / балів	150	10	10	112	18	

Форми контролю: УЮ/ПЮ – усне/письмове індивідуальне опитування, УФО/ПФО – усне/письмове фронтальне опитування, ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тестування, МКР – модульна контрольна робота, МППВПР/ЗД – метод практичної перевірки вправ/завдань, МСК – метод самоконтролю, МСО – метод самооцінки. РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІРС – індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, Р – реферат тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	Тема 1. Професійна адаптація особистості. <i>Розробити план роботи школи молодого вихователя «Сходінки майстерності».</i>	11

2.	Тема 2. Професійна адаптація особистості. <i>Розробити анкету для визначення професійних та особистісних якостей вихователя.</i>	11
3.	Тема 3. Професійна готовність молодого фахівця. <i>Розробити анкету оцінювання професійної підготовки педагога ЗДО.</i>	11
4.	Тема 4. Стрес і особистість фахівця. <i>Розробити анкету для вивчення задоволеності молодих вихователів своєю професією і роботою.</i>	11
5.	Тема 5. Міжособистісні конфліктні відносини у педагогічному колективі. <i>Розробити «Поради молодому вихователю», для ефективної адаптації до професійної діяльності.</i>	11
6.	Тема 6. Колективно-групові форми роботи з молодими фахівцями у ЗДО. <i>Написати реферат на одну із тем: «Сучасний стан професійного розвитку молодих педагогів у ЗДО», «Позитивний професійний імідж вихователя ДНЗ як педагогічна проблема».</i>	12
7.	Тема 7. Індивідуальні форми роботи з молодими фахівцями у ЗДО. <i>Написати незалежну характеристику на свого однокласника як на вихователя, не вказуючи при цьому його імені, але наголошуючи на його професійних якостях, перевагах, досягненнях, а також недоліках.</i>	12
8.	Тема 8. Наставництво як процес формування особистості молодого вихователя. <i>Розробити «Заповіді сучасного вихователя ЗДО».</i>	11
9.	Тема 9. Самоосвіта як одна з ефективних форм, що сприяє професійній адаптації вихователів. <i>Розробити рекомендації для вихователів щодо попередження і подолання конфліктних ситуацій у його професійній діяльності.</i>	11
10.	Тема 10. Детермінанти професійного вигорання вихователів ЗДО. <i>Написати (описати) свій особистісно-професійний автопортрет, який би відображував позитивні риси, які можуть допомогти, а також недоліки, що можуть стати перешкодою, у професійній адаптації у майбутній професійній діяльності.</i>	11
	Всього	112

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента (щодо відвідування занять, наприклад): Пропущення лекційних та практичних занять дозволяється лише за наявності поважної причини.

Політика щодо академічної доброчесності: жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Політика щодо дедлайнів та перескладання: Пропущені практичні, семінарські заняття, незалежно від причини пропуску, студент відпрацьовує згідно з графіком консультацій шляхом тестового контролю та виконання передбаченого програмою творчого завдання. Дедлайн відпрацювання пропущеного заняття – до закриття змістового модуля згідно розкладу (виконання модульної контрольної роботи). Пропущені модульні контрольні роботи складаються до підсумкового контролю з обов'язковою відміткою у журналі обліку роботи академічних груп.

V. Підсумковий контроль

Види контролю: поточний, підсумковий. Методи контролю: експрес-контроль підготовки до заняття, виконання домашніх завдань, поточне опитування, оцінка роботи протягом практичного заняття, оформлення результатів самостійної роботи, перевірка конспектів, доповіді, тестування.

Форма контролю: залік.

Перелік питань до заліку

1. Сутність і зміст процесу адаптації.

2. Види адаптації особистості.
3. Індивідуально-психологічні особливості адаптаційного процесу.
4. Психологічна адаптація фахівця.
5. Фактори психологічної адаптації особистості.
6. Проблема психологічної готовності майбутнього вихователя до педагогічної діяльності.
7. Деадаптація особистості.
8. Психологічна структура та чинники деадаптації молодих педагогів до педагогічного колективу.
9. Переадаптація і реадаптація особистості.
10. Професійна адаптація особистості.
11. Фактори професійної адаптації особистості.
12. Провідні принципи ефективних сучасних технологій адаптації молодого фахівця.
13. Види та функції професійної адаптації особистості.
14. Сучасний стан професійного розвитку молодих вихователів у ЗДО.
15. Деадаптивні комплекси особистості.
16. Види стресу.
17. Стрес у трудовій діяльності.
18. Захист від стресу.
19. Правила психологічних захистів особистості.
20. Розуміння і види професійної готовності фахівця.
21. Структура професійної готовності фахівця.
22. Психологія успішної діяльності фахівця.
23. Взаємозв'язок між процесами соціально-професійної адаптації та особистісним і професійним розвитком педагогів.
24. Педагогічні умови адаптації вихователя-початківця до професійно-педагогічної діяльності.
25. Конфлікт як соціально-психологічного феномена.
26. Динаміка і класифікація конфліктів.
27. Причини виникнення конфліктних відносин.
28. Шляхи розв'язання конфліктних ситуацій: попередження конфлікту; управління конфліктом; прийняття оптимальних рішень у конфліктних ситуаціях; розв'язання конфлікту.
29. Стилi поведінки опонентів у конфліктній ситуації: конкуренція, співробітництво, уникання, пристосування, компроміс.
30. Шляхи формування сприятливого соціально-психологічного мікроклімату в колективі дошкільного навчального закладу.
31. Система роботи з молодими спеціалістами у дошкільному закладі з формування професійної компетентності.
32. Колективно-групові форми роботи з молодими фахівцями у ЗДО.
33. Індивідуальні форми роботи з молодими фахівцями у ЗДО.
34. Інтерактивні форми роботи з молодими педагогами.
35. Консультування як одна з форм забезпечення підтримки діяльності молодих педагогів.
36. Основні методи роботи наставника з молодим спеціалістом.
37. Основні напрями роботи вчителя-наставника.
38. Основні завдання вчителя-наставника.
39. Права та обов'язки вчителя-наставника.
40. Права та обов'язки молодого спеціаліста.
41. Оцінка діяльності молодого вихователя керівником ЗДО.
42. Підвищення педагогічної майстерності молодого вихователя.
43. Самоосвіта як одна з форм підвищення кваліфікації педагогів.
44. Вимоги до організації самоосвіти педагогів у дошкільному закладі.
45. Вимоги до плану самоосвіти молодих вихователів.
46. Поняття «Професійне вигорання».

47. Симптоми професійного вигорання.
48. Сфери особистості, які страждають через професійне вигорання.
49. Фактори, що сприяють створенню позитивного психологічного клімату в педагогічному колективі.
50. Профілактика та подолання синдрому «професійне вигорання».

VI. Шкала оцінювання

Оцінювання знань здобувачів освіти під час аудиторних занять

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90 – 100	Зараховано
82–89	
75-81	
67 -74	
60-66	
1–59	Незараховано (необхідне перескладання)

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Берека В. Є. Пісоцька Л. С. Професійна підготовка працівників дошкільної освіти: організаційно-педагогічний аспект : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. М-во освіти і науки України, Хмельниц. нац. ун-т, Хмельниц. гуманіт.пед. акад. Хмельницький : Цюпак А. А., 2014. 191 с.
2. Беленька Г. В. Формування професійної компетентності сучасного вихователя дошкільного навчального закладу : монографія. Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка. Пед. ін-т. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2011. 319 с.
3. Волошина Л. Становление профессионализма будущих педагогов дошкольного образования. *Дошкольное воспитание*. 2011. № 6. С. 93-95.
4. Врочинська Л. Підготовка студентів до роботи з батьками як складова професійної компетентності майбутнього вихователя дошкільного закладу. *Педагогіка і психологія проф. освіти*. 2011. № 4. С. 104-112.
5. Галяпа М. Портфоліо як засіб самовдосконалення педагога. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2011. № 1. С. 22-27.
6. Гаращук О. Школа професійної майстерності як одна з форм підвищення кваліфікації працівників. *Практ. упр. дошк. закл.* 2014. № 10. С. 6-11.
7. Гончар Н. Особливості професійної підготовки вихователів дошкільних навчальних закладів у сучасних умовах. *Імідж сучас. педагога*. 2011. № 2. С. 43-45.
8. Гусак Тетяна. Тренінг як засіб психологічної допомоги вихователям. *Вихователь-методист дошкільного закл.* 2012. № 6. С. 64-79.
9. Извекова, Н. Моніторинг професійної компетентності педагогів. *Школа*. 2013. № 2. С. 67–95.
10. Капкович С., Кепканова О. Робота з педагогічним персоналом із профілактики конфліктів. *Дит. садок. Управління*. 2013. № 3. С. 13-20.
11. Каплуновська О. Розвиток інноваційного потенціалу педагога сучасного ДНЗ засобами педагогічного проектування. *Дошкільна освіта*. 2013. № 4. С. 7–16.
12. Каплуновська О. Формування інноваційного потенціалу вихователя сучасного ДНЗ засобами педагогічного проектування. *Дошкільна освіта*. 2012. № 2. С. 42-57.
13. Карабаєва І. Майстер-клас – інтерактивна форма підвищення кваліфікації педагогів. *Вихователь-методист дошкільного закл.* 2011. № 9. С. 26-39.
14. Кіндрат, І. Інтерактивні методи в системі підвищення фахової майстерності педагогів. *Вихователь-методист дошкільного закл.* 2012. № 6. С. 18-27.

15. Кононко, О. Інтерактивні методи як засіб оптимізації роботи з педагогічним колективом. *Вихователь-методист дошкільного закл.* 2012. № 6. С. 4-11.
16. Коченгіна М. Використання інноваційних педагогічних технологій у процесі підвищення кваліфікації вихователів дошкільних навчальних закладів. *Імідж сучас. педагога.* 2012. № 10. С. 24–27.
17. Крайнова Л. В., Павлов Л. В. Педагогічне проектування як засіб формування презентаційної діяльності майбутніх педагогів. *Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія: Педагогіка і психологія* : [зб. ст.] / РВНЗ «Крим. гуманіт. ун-т». Ялта : РВВ КГУ, 2007. Вип. 14, ч. 2. С. 273-277.
18. Крижановська З. Ю. Психологічні аспекти професійної самореалізації фахівців дошкільної освіти. *Практ. психологія та соц. робота.* 2008. № 5. С. 77-79.
19. Крутій К., Ганжа Н. Майстер-клас як локальна технологія підготовки педагога ДНЗ до творчої професійної діяльності. *Дошкільна освіта.* 2013. № 1. С. 29-39.
20. Лайко, Т. В. Підготовка майбутніх вихователів до створення привабливого зовнішнього вигляду як складової педагогічного іміджу. *Наука і освіта.* 2011. № 6 (Педагогіка). С. 142-145.
21. Організація проектної діяльності в дошкільному закладі [тест для самодіагностики та професійного вдосконалення вихователів] // *Вихователь-методист дошкільного закл.* 2013. № 10. С. 27.
22. Панасюк, Т. Методична розробка як показник високої професійної майстерності. *Вихователь-методист дошкільного закл.* 2013. № 11. С. 4-12.
23. Поніманська, Т. І. Проблеми підготовки педагогічних кадрів до гуманістичного виховання дітей у дошкільних навчальних закладах. *Наука і освіта.* 2011. № 4 (Педагогіка). С. 320-323.
24. Трубник І. Самостійна робота майбутніх вихователів у процесі еколого-педагогічної підготовки. *Дошкільна освіта.* 2010. № 1. С. 70-75.
25. Цветкова О. О. Ділова гра для вихователів «Тест на толерантність». *Дошкільний навч. закл.* 2010. № 5. С. 12–16.
26. Ярославцева М. І. Зростання професійної самореалізації майбутнього вихователя в умовах науково-дослідної роботи. *Гуманітар. вісн. держ. вищ. навч. закл. «Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ун-т ім. Григорія Сковороди»*. Переяслав-Хмельницький, 2008. Вип. 14 : Педагогіка. Психологія. Філологія. Філософія. С. 274-276.